

ISC
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCII-conf.ir

مروری بر بانکداری اسلامی و ربا

علی اژدری^ا، سپیده دهستانی^ب

استادیار حسابداری، عضو هیات علمی دانشگاه امام جواد (ع)، یزد، ایران^ا

دانشجوی کارشناسی ارشد، حسابداری، دانشگاه امام جواد (ع)، یزد، ایران^ب

نویسنده مسئول: سپیده دهستانی (sepidehdehestany@yahoo.com)

چکیده: بانکداری اسلامی نوعی بانکداری یا فعالیت بانکی است که با احکام اسلام (به‌ویژه مقرراتی برای مقابله با ربا و رباخواری) همخوانی دارد و در قالب اقتصاد اسلامی تعریف می‌شود. بانک نهادی حقوقی است که عملیات‌های پولی، مالی و اعتباری را بر عهده دارد. بانکداری نیز عبارت است از ارائه خدمات و عملیات بانکی مانند سپرده‌پذیری، نقل و انتقال پول، سرمایه و اوراق بهادار اشخاص حقیقی و حقوقی و به‌کارگیری آن، وصول مطالبات اسنادی، صدور بروات و حواله‌های تجاری، اعطاء و توزیع اعتبارات و وام به اشخاص حقیقی و حقوقی، تأمین اعتبار در جهت توسعه بازرگانی، کشاورزی و صنعت، خرید و فروش فلزات قیمتی و ارز، انتشار اسکناس و اوراق بهادار و تنظیم حجم پول در گردش و اجرای سیاست پولی و کنترل حجم اعتبارات و بانکداری اسلامی فعالیت بانکی است که مطابق قوانین دین اسلام (فقه اسلام) است و کاربرد عملی آن در توسعه اقتصاد اسلامی است. فقه اسلامی، اجازه نمی‌دهد که برای دریافت وام، بهره‌ای (به شرطی که از پیش تعیین شده باشد) پرداخت شود (در اصطلاح فقهی به آن ربا می‌گویند). همچنین از نظر دین اسلام، سرمایه‌گذاری در تجارتی که فراهم‌کننده سود یا خدمتی باشد ولی با قوانین اسلام ناسازگار باشد نیز ممنوع (حرام) است. بانک داری طبق قوانین اسلام می‌تواند حالات متفاوت داشته باشد. اهل تشیع و اهل تسنن می‌توانند شرایط و قوانین کاملاً متفاوتی را برای بانک‌ها وضع کنند. فتوای مراجع تقلید نقش بزرگی در سیستم بانک داری ایران بازی می‌کند. به عنوان مثال می‌توان قوانین کارت اعتباری را یاد کرد که در برخی مجامع اسلامی ممنوع ولی تحت شرایطی در ایران مجاز است. امروزه می‌توان گفت که با راه اندازی بورس اوراق بهادار در ایران و همکاری و مراددات بانک‌ها با این سازمان، تفاوت خدماتی و عملیاتی بین بانک‌های ایران و دیگر کشورهای جهان عمدتاً وجود ندارد، مگر خط قرمزهایی که در پایین آورده شده. در این مقاله به روش کتابخانه مروری بر بانکداری اسلامی و ربا خواهیم داشت.

کلمات کلیدی: بانکداری، بانکداری اسلامی، ربا

۱. مقدمه

«در محافل دانشگاهی و مراجع حرفه‌ای کشورهای اسلامی، بحث حسابداری و کاربرد آن در بانکداری اسلامی مطرح شده و در این زمینه سمینارهایی نیز برگزار شده است گروهی از حسابداران مسلمان معتقدند بنا به ملاحظات جهان بینی اسلامی و غربی، حسابداری سنتی که مبتنی بر جهان غربی است نمی‌تواند پاسخگوی تامین نیازهای بانکداری در کشورهای اسلامی باشند، لذا حسابداران مسلمان باید در کشورهای اسلامی تعریفی از حسابداری اسلامی و بانکداری اسلامی ارائه کنند و با تبیین اهداف و خصوصیات حسابداری اسلامی و مدل پیشنهادی برای بانکداری اسلامی، الزامات آن را مشخص کنند. در این زمینه تحقیقاتی انجام شده است که نتایج همه آن‌ها در یک جهت نمی‌باشد، در مقابل گروهی از حسابداران مسلمان اصرار دارند که حسابداری و بانکداری اسلامی یا غربی ندارد آن‌ها معتقدند که حسابداری و بانکداری، حسابداری و بانکداری است.» (یاسر رضائی پیتته نوئی، گلندام سلحشور ۱۳۸۴ - کاربرد حسابداری اسلامی در بانکداری اسلامی - ص ۵۳۹)

«یکی از مهمترین مسائلی که سیستم بانکی به خصوص در شرایط اقتصاد مقاومتی با آن مواجه می‌باشند مشکل شناخت و به‌کارگیری ابزارهای موثر سیاست پولی است. اگر چه در این زمینه در نظام بانکداری بدون ربا، راه کارها و امکانات قابل ملاحظه‌ای وجود دارد لکن عمده ترین چالشها در این زمینه، مسئله نحوه اجرا و چیدمان متناسب این ابزارها در پاسخ گویی به شرایط مختلف اقتصادی و در راستای اقتصاد اسلامی است. از یک طرف محدودیتهای بین